

Innst. S. nr. 93

2002-2003

Innstilling til Stortinget fra kommunalkomiteen

Dokument nr. 8:6 (2002-2003)

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Inge Ryan, Sigbjørn Molvik, Geir-Ketil Hansen og Heidi Grande Røys om rekruttering i arbeidslivet

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en sak om rekrutteringsmønstre i viktige distriktsnæringer, som industri, helse og omsorg, butikker, landbruket og fiskeryrket, med vekt på kartlegging av konkrete årsaker til manglende nyrekruttering.

Stortinget ber Regjeringen i den forbindelse fremme forslag til politiske løsninger på hvordan rekrutteringsproblemer i disse næringene best kan søkes løst."

Forslagsstillerne viser til at lav rekruttering av unge folk på sikt vil føre til mindre nyskaping, utvikling og dynamikk i næringene. Økt forståelse for årsakene til lav rekruttering i noen næringer vil være spesielt viktig for revitalisering av distriktene.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigvald Oppebøen Hansen, Reidar Sandal, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen og Signe Øye, fra Høyre, Peter Gitmark, Hans Kristian Høgsnes og Kari Lise Holmberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Per Sandberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg, og fra Senterpartiet lederen

Magnhild Meltveit Kleppa, vil påpeke at menneskene er et lands viktigste ressurs. For næringslivet er mennesker, kunnskap og kompetanse den viktigste innsatsfaktoren. For det enkelte mennesket er arbeid en viktig sikring mot utstøtning og fattigdom. Det er derfor viktig både for næringslivet, den enkelte og for landet at alle menneskers ressurser får utvikle seg og komme til nytte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at dette ikke kan styres av markedskreftene alene. Flertallet vil samtidig påpeke at årsakene til at unge menneske velger å flytte fra distriktene er svært sammensatte.

Flertallet vil vise til viktigheten av at hele skoleverket er i stand til å holde god kontakt med samfunnet rundt seg. En skole som ikke har råd til å gi elevene anledning til å komme ut av klasserommet for å bli kjent med næringslivet, vil ikke kunne gi ungdom den kunnskap og innsikt som skal til for å orientere seg om framtidige arbeidsmuligheter. Dagens kommuneøkonomi muliggjør ikke dette, og barna får derfor ikke nok kunnskap om yrkesmuligheter og næringsmangfold til å kunne ta alle muligheter i bruk når for eksempel retning på videregående skole skal velges.

Næringslivet på sin side må aktivt åpne opp for å bidra til å gjøre sin virksomhet kjent og attraktiv for rekruttering.

Flertallet vil påpeke at god informasjon om yrkesmuligheter i kommune og lokalt næringsliv er viktig. Ungdom innhenter mye informasjon fra media og andre informasjonskilder og har ofte god innsikt i trender og yrkesmuligheter i verden rundt seg. Ungdom påvirkes selvsagt sterkt av dette, og det må sees på som en mulighet og ikke som et problem. Men det blir et problem dersom ungdom vet mer om yrkesvalg i København eller New York enn i nabolaget. Yrkesmuligheter lokalt og nasjonalt må derfor synliggjøres og forsterkes.

Det må videre legges til rette for desentralisert utdanning og satsing i næringspolitikken i distriktene. Særskilte tiltak må rettes mot ungdom.

Flertallet mener at særlig den yrkesfaglige delen av videregående opplæring må drive i et aktivt samarbeid med bedrifter og institusjoner for å sikre lærlingeplasser, og for å styrke den videregående opplæringa generelt.

Komiteen er av den oppfatning at kommunene må ha tilstrekkelige økonomiske rammer, slik at de kan legge til rette for et godt skoletilbud, barnehager og et aktivt kulturliv. Komiteen mener at det vil bidra til at flere unge velger å bo i distriktene.

Komiteen vil vise til at rekruttering til helse og omsorg er en stor utfordring i mange kommuner. Komiteen vil her vise til vedtak av 12. desember 2001, jf. tilråding fra sosialkomiteen i Budsjett-innst. S. nr. 11 (2001-2002). Komiteen vil påpeke at dersom rekrutteringsarbeidet i omsorg og pleie skal ha noe for seg, må Regjeringen og Stortinget følge opp med ressurser nok til å ansette og bemanne sektoren i tråd med befolkningens behov for tjenester.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til at det i budsjettforliket mellom Regjeringen og Fremskrittspartiet for 2003 er tilskudd til Fiskerinæringens kompetansesenter (kap. 1050 post 73) redusert til 0 kroner. Dette kan få alvorlige konsekvenser for arbeidet med kompetanseheving og rekruttering til fiskeri- og havbruksnæringen. Dette er store distriktsnæringer og en av Norges største eksportnæringer. Flertallet viser også til tilsvarende kutt og mangelen på satsing når det gjelder landbruk og skogbruk og kutt i de tilretteleggende virkemidlene over Kommunal- og regionaldepartementet.

Flertallet mener det er helt nødvendig å ha en sterk og aktiv arbeidsmarkedspolitikk og en arbeidsmarkedsetat som har ansvar for formidling og kvalifisering. Aetat må bli en moderne, åpen og aktiv etat for å yte service til ledige og til det moderne arbeidslivet. Regjeringens arbeidsmarkedspolitikk, hvor den enkelte ledige i større grad selv skal løse sine problemer, og hvor Aetat ikke er et prioritert satsningsområde, vil virke særdeles negativt for de næringer hvor det er problemer med rekrutteringen.

Lav rekruttering av unge folk i enkelte næringer vil på sikt føre til mindre nyskaping, utvikling og dynamikk innenfor disse næringsområdene. Det er derfor spesielt viktig å få fram ulike årsaker til manglende rekruttering i forskjellige næringer, og få frem tiltak som kan løse disse utfordringene.

Flertallet mener derfor at Virkemiddelmeldingen må ta opp og analysere spesielt de problemstillingene som er omtalt i forslaget. Meldingen må kartlegge konkrete årsaker til manglende nyrekruttering og komme med konkrete forslag til hvordan rekrutteringsproblemer i disse næringene best kan søkes løst.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener at hovedfundamentet for rekruttering til de forskjellige næringer ligger i markedet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at poenget er at alle bransjer i utgangspunktet bør drive næringsvirksomhet basert på prinsippet om fri konkurranse fordi dette også i praksis gir de beste samfunnmessige løsninger. For at næringer skal greie rekrutteringen må de selvfølgelig også legge til rette for at deres næring fremstår som attraktiv. I denne sammenheng vil disse medlemmer peke på alle sider i et arbeidsforhold som lønnsbetingelser, pensjonsbetingelser og lignende.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser også til at det offentliges rolle i å bistå i rekruttering til arbeidslivet består i å legge til rette for allsidig og mangfoldig utdanning.

Disse medlemmer ser det som meget avgjørende for den yrkesfaglige utdanningen at samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og næringslivet er godt. Disse medlemmer innser at dette samarbeidet er styrket de senere årene, men mener det fortsatt bør fokuseres på den gjensidige nytten dette kan ha.

Disse medlemmer mener næringslivet i større grad bør sikre muligheter for å komme tidlig inn i utdanningsløpet for å bidra i så vel undervisningen som den praktiske delen. Dette innebærer selvfølgelig en styrking av lærlingeordningene.

Disse medlemmer viser også til at Regjeringen medio mars 2003 skal legge frem en gjennomgang av virkemiddelordningene for næringslivet. Disse medlemmer finner det naturlig at man i denne sammenheng vurderer rekrutteringsmønstrene i privat og offentlig arbeidsliv.

Disse medlemmer har merket seg at det over tid har vært en vridning i andelen sysselsatte mellom ulike næringer, med betydelig vekst i tjenesteytende næringer og en reduksjon i vareproduserende. Dette har sammenheng med rask produktivitetsvekst i vareproduserende sektorer og økt etterspørsel etter servicegoder som følge av økt inntektsnivå i samfunnet. Videre vil disse medlemmer påpeke at utdanningsnivå og -bakgrunn betyr mye for arbeidssøkeres valg i arbeidslivet. Gjennomsnittlig utdanningsnivå i befolkningen har økt sterkt de siste par tiårene, noe som har ført til en vridning i etterspørselen etter arbeidsplasser.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen fører en økonomisk politikk med henblikk på å redusere arbeidsledigheten og skape et mer inkluderende arbeidsliv for grupper som ellers har vanskeligheter med å komme inn på arbeidsmarkedet. Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til at Regjeringen innen kort tid vil lansere en ordning med introduksjonsprogram som skal gjøre det lettere for nyankomne

flyktninger å komme i arbeid. Disse medlemmer viser også til Regjeringens "Handlingsplan mot fattigdom" hvor det foreslås å opprette 300 ekstra tiltaksplasser til arbeidsmarkedsrettet kvalifisering, også for at flere innvandrere skal komme i jobb. Videre vil disse medlemmer vise til at det ut fra distrikts- og regionalpolitiske målsettinger blir satt inn betydelige økonomiske virkemidler for å bedre rammebetingelsene for næringslivet i kommunene i distriktsområder.

Disse medlemmer vil vise til at arbeidsledigheten totalt sett er økende i Norge i dag, samtidig som flere sektorer har behov for arbeidskraft. På grunn av tregheter i arbeidsmarkedet, blant annet knyttet til omskolering og mangelfull geografisk mobilitet, kan det derfor være behov for å rekruttere ufaglært arbeidskraft fra andre land. Disse medlemmer mener derfor at det er nødvendig å vurdere nye løsninger med tanke på at arbeidsgiver har anledning til å rekruttere ufaglært arbeidskraft når dette er umulig innenlands eller innen EØS. Disse medlemmer vil understreke betydningen av å ha et regelverk som er så fleksibelt at arbeidsgiver har anledning til å rekruttere ufaglært arbeidskraft også utenfor EØS-området. Disse medlemmer mener imidlertid det er viktig at lønns- og arbeidsvilkårene i Norge ikke undergraves. De som er ledige i Norge og som om nødvendig kan flytte på seg for å finne annet arbeid, skal ikke bli fortrengt av dem som rekrutteres fra utlandet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil vise til at Arbeids- og administrasjonsdepartementet opplyser at i flere av de næringene som forslagsstillerne peker på er situasjonen snarere preget av overkapasitet enn av rekrutteringsproblemer. Både i

industrien, landbruket og fiske er sysselsettingen fallende, og har vært det gjennom lang tid. Disse medlemmer vil vise til at begrensningen for produksjonen i disse næringene ligger i større grad på etterspørselen etter produktene/markedet enn på manglende evne til å produsere. Nedgangen i andelen unge i disse næringene de siste årene bør sees i en slik sammenheng. Disse medlemmer vil påpeke at disse næringene ofte er preget av sesongarbeid med varierende behov for arbeidskraft.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser i denne forbindelse til at Regjeringen fra 1. juli 2002 åpnet for å utvide adgangen for russisk ufaglært arbeidskraft fra Barentsregionen i fiskeindustrien til også å gjelde Nordland, mot før bare Finnmark og Troms. I tillegg var tidsrommet man kan arbeide utvidet fra 1 til 2 år, etter ønske fra fiskerieringen.

Komiteen foreslår at dokumentet vedlegges protokollen.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:6 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Inge Ryan, Sigbjørn Molvik, Geir Ketil Hansen og Heidi Grande Røys om rekruttering i arbeidslivet - vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 17. desember 2002

Magnhild Meltveit Kleppa
leder

Per Sandberg
ordfører

Hans Kristian Hogsnes
sekretær